

United Nations
Nations Unies

International
Criminal Tribunal
for the former
Yugoslavia

Tribunal Pénal
International pour
l'ex-Yougoslavie

SAŽETAK PRESUDE

(Isključivo za medije. Nije zvaničan dokument.)

ŽALBENO VIJEĆE

Haag, 24. mart 2000.

Sažetak presude Žalbenog vijeća u predmetu Zlatka Aleksovskog

U nastavku se nalazi sažetak presude Žalbenog vijeća koju je danas pročitao predsjedavajući sudija May:

Današnji pretres je sazvan kako bi Žalbeno vijeće donijelo svoju presudu u ovom predmetu i izreklo kaznu. Usmeni argumenti su saslušani 9. februara ove godine. Nakon što je saslušalo te usmene argumente, iz razloga koji će biti izloženi kasnije, Vijeće je odbacilo žalbu žalioaca na osuđujuću presudu, ostavilo za kasnije donošenje odluke o prva dva osnova za žalbu Tužilaštva, te odobrilo žalbu optužbe na kaznu. Prije svega, osvrnuću se na dva preliminarna pitanja:

1. Sudija Robinson i sudija Wang su učestvovali u pretresu u ovom predmetu, u vijećanju kao i u pisanju presude. Zbog vanrednih okolnosti, oni nisu u mogućnosti da prisustvuju današnjem pretresu. Vršilac dužnosti predsjednika je izdao Nalog kojim se odobrava održavanje današnjeg pretresa u njihovom odsustvu.

2. Primjerke presude, koja je u pismenom obliku, sekretar će staviti na raspolaganje stranama. Izjava koju ću danas pročitati nije presuda Žalbenog vijeća, već, kako je to praksa Međunarodnog suda, njen sažetak.

Prvo, žaliočeva žalba. On se žalio po četiri osnove:

Osnova 1: Prva osnova žalbe je da Pretresno vijeće nije utvrdilo da je optuženi imao diskriminatornu namjeru koja je, kako žalilac tvrdi, neophodna da bi ga se proglasilo krivim za krivična djela iz člana 3 Statuta Međunarodnog suda.

Ova žalbena osnova je odbačena. Ništa u prirodi krivičnih djela koja spadaju u član 3 Statuta, niti u Statutu uopšte, ne navodi na zaključak da su ta krivična djela kažnjiva samo ako su počinjena s diskriminatornom namjerom. Opšti uslovi koji moraju biti ispunjeni za krivično gonjenje djela iz člana 3 Žalbeno vijeće je već identifikovalo u Odluci o nadležnosti u predmetu Tadić iz oktobra 1995. Relevantno kršenje međunarodnog humanitarnog prava mora biti "teško" u smislu da "mora predstavljati kršenje pravila kojim se štite važne vrijednosti i da to kršenje mora imati teške posljedice za žrtvu." To ni na koji način ne povlači uslov da kršenje mora biti počinjeno s diskriminatornom namjerom.

U odredbama glavnih međunarodnih instrumenata obuhvaćenih članom 3 Statuta nema ničega što bi sugerisalo da kršenja moraju biti praćena diskriminatornom namjerom. Riječi sadržane u zajedničkom članu 3(1)(c) Ženevskih konvencija, koje su primjenjive "bez ikakvog nepovoljnog razlikovanja utemeljenog na rasi, boji kože, vjeri ili vjeroispovijesti, spolu, rođenju ili imovinskom stanju, ili bilo kojem drugom sličnom kriteriju" ne ograničavaju djela zabranjena tim članom na djela počinjena sa diskriminatornom motivacijom. Niti postoje dokazi u međunarodnom običajnom pravu koji bi ukazivali na razvoj takvog ograničenja. Po mišljenju ovog Vijeća, konkretna diskriminatorna namjera se traži samo za međunarodna krivična djela progona i genocida.

www.icty.org

Follow ICTY on [Twitter](#) and [Youtube](#)

Media Office/Communications Service

Churchillplein 1, 2517 JW The Hague. P.O. Box 13888, 2501 EW The Hague. Netherlands

Tel.: +31-70-512-8752; 512-5343; 512-5356 Fax: +31-70-512-5355

Iz tih razloga Vijeće smatra da diskriminatorna namjera ili motiv nije element krivičnih djela iz člana 3 Statuta; kao ni krivičnog djela povrede ličnog dostojanstva. Ova osnova žalbe se, prema tome, odbija.

Osnova 2: Ova osnova se sastoji od dva dijela:

(1) da ponašanje koje je dokazano žalioocu, naročito nasilje nad zatočenicima, nije bilo dovoljno teško da bi opravdalo osuđujuću presudu po članu 3 Statuta,

(2) da je žaliočevo ponašanje moglo je biti opravdano nuždom.

Na raspravi održanoj 9. februara 2000., činilo se da je branilac žalioaca odustao od prvog dijela. Vijeće je ipak razmotrilo da li je ponašanje žalioaca bilo dovoljno ozbiljno da bi predstavljalo kršenje člana 3 Statuta.

Žalbeno vijeće ne može pronaći nikakav razlog za sumnju u težinu tih zločina. Žrtve su pretrpjele fizičko i psihološko zlostavljanje i povrede ličnog dostojanstva.

Kao drugo, žalilac tvrdi da je odbrana krajnjom nuždom primjenjiva, jer je zatočavanjem civila pokušao da ih zaštiti od još veće nevolje izvan objekta u Kaoniku. Upitno je da li je takva odbrana iznesena tokom suđenja; i Žalbeno vijeće smatra da, uopšteno, optuženi pred ovim Sudom moraju da iznesu sve mogućnosti odbrane tokom suđenja i da ne mogu po prvi put iznijeti neku odbranu u žalbenom postupku. Ipak, Vijeće je razmotrilo da li je takva odbrana bila na raspolaganju žalioocu.

Vijeće je mišljenja da se ova žalbena osnova zasniva na pogrešnom prosuđivanju. Žalilac ne tvrdi i ne može da tvrdi da je bio suočen samo sa dvije mogućnosti, naime, ili da zatočeničke zlostavlja ili da ih oslobodi. Ovaj žalilac, koji je bio suočen sa stvarnim izborom između toga da li će zlostavljati zatočeničke ili ne, osuđen je zato što je izabrao ovo prvo. Ova osnova žalbe se prema tome ne prihvaća.

Osnova 3: Žalilac tvrdi da Tužilaštvo nije dokazalo van razumne sumnje da je došlo do navodnih povreda ličnog dostojanstva; on naročito dovodi u pitanje oslanjanje Pretresnog vijeća na subjektivno svjedočenje svjedoka, u nedostatku medicinskih izvještaja ili ocjene stručnjaka.

Žalbeno vijeće smatra da niti Statut niti Pravilnik ne obavezuju Pretresno vijeće da traži medicinske izvještaje kako bi se dokazala neka materijalna činjenica. Slično tome, svjedočenje samo jednog svjedoka o materijalnoj činjenici, pravno gledano, ne zahtijeva potkrepljivanje. Pretresna vijeća su najpozvanija da saslušaju, ocijene i odvagaju dokaze, uključujući iskaze svjedoka, prezentirane na suđenju. Na Pretresnom vijeću je da razmotri da li je svjedok pouzdan i da li je izneseni dokazni materijal vjerodostojan.

Žalbeno vijeće, prema tome, mora se u određenoj mjeri poverovati ocjeni dokaznog materijala prezentiranog na suđenju koju je dalo Pretresno vijeće. Žalbeno vijeće može pobiti nalaz Pretresnog vijeća samo onda kad dokazni materijal na koji se ono oslonilo ne bi mogao prihvatiti ni jedan razuman sud ili kad je ocjena dokaza u potpunosti pogrešna.

Žalbeno vijeće smatra da Pretresno vijeće nije pogriješilo u primjeni svog diskrecionog prava u ocjeni svjedočenja raznih svjedoka. Pretresno vijeće je prihvatilo takva svjedočenja kao dovoljna i vjerodostojna, što je i imalo pravo da učini. Pretresno vijeće je, prema tome, ispravno primijenilo standard dokazivanja. Ova osnova žalbe se ne prihvaća.

Osnova 4: Žalilac tvrdi da je Pretresno vijeće pogriješilo u primjeni člana 7(3) Statuta. Žalilac pobija nalaze Pretresnog vijeća da je o "imao stvarnu vlast nad stražarima" i da ih nije prijavio nadređenima. On tvrdi da nije imao kontrolu nad vojnom policijom HVO-a i da je njegova uloga bila isključivo administrativna i formalna i po prirodi civilna.

Ova žalbena osnova se u suštini tiče činjenica. Žalbeno vijeće smatra da nije važno da li je žalilac bio civilna ili vojna nadređena osoba. Ono što mora biti dokazano je da je imao ovlaštenja da spriječi ili kazni krivična djela u smislu člana 7(3). Osim ukoliko ne postoji dobar razlog da se vjeruje kako je Pretresno vijeće izvuklo nerazumne zaključke iz dokaznog materijala, nije na Žalbenom vijeću da zadire u činjenične zaključke Pretresnog vijeća. U ovom postupku, žalilac nije uspio da uvjeri ovo Vijeće da je Pretresno vijeće u tom pogledu izvuklo nerazumne zaključke. Četvrta osnova žalbe se mora odbaciti zbog nedostatka osnovanosti.

Žalbeno vijeće će se sada osvrnuti na žalbu tužilaštva, koja se sastoji od tri osnove.

Osnova 1: Tužilaštvo tvrdi da je Pretresno vijeće pogriješilo u primjeni člana 2 Statuta kada je žalioca oslobodilo krivice po tačkama 8 i 9, iz sljedećih razloga:

1. Pretresno vijeće je primijenilo pogrešan pravni test za određivanje da li je oružani sukob u ovom predmetu bio međunarodne prirode. Tužilaštvo tvrdi da je ispravan test "globalne kontrole", kako je to definisano u presudi Žalbenog vijeća u predmetu *Tadić* iz jula 1999.

2. Pretresno vijeće je pogriješilo u primjeni strogog kriterija državljanstva za utvrđivanje da li su žrtve bile "zaštićene osobe" u smislu člana 4 Ženevske konvencije IV.

Tužilaštvo tvrdi da su oba kriterija za primjenu člana 2 Statuta zadovoljena u ovom predmetu. Ono tvrdi da se krivična odgovornost žalioca po tačkama 8 i 9 može utvrditi na osnovu zapisnika, s obzirom da te optužbe proizlaze iz istih činjeničnih navoda kao i tačka optužnice¹⁰, po kojoj je žalilac osuđen pred Pretresnim vijećem.

Prvo pitanje je da li je ranija odluka u predmetu *Tadić* obavezujuća za ovo Vijeće. Vijeće konstatuje da i u sistemu *common law*-a i sistemu građanskog prava, najviši sudovi, bilo kao pitanje doktrine ili kao pitanje prakse, obično slijede svoje prijašnje odluke i od njih odstupaju samo u vanrednim okolnostima. To se čini kako bi se očuvala načela dosljednosti, tačnosti i predvidivosti. Potreba za očuvanjem tih načela je naročito velika u krivičnom pravu gdje je u pitanju sloboda pojedinca. Ista načela se primjenjuju pred međunarodnim sudovima.

Osnovna svrha ovog Suda je krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava. Žalbeno vijeće smatra da ta svrha može biti najbolje ispunjena pristupom koji, prihvatajući potrebu za pravnom sigurnošću, stabilnošću i predvidljivošću, isto tako prihvata da mogu postojati situacije u kojima striktna, apsolutna primjena tog načela može dovesti do nepravde.

Vijeće stoga zaključuje da iz pravilnog tumačenja Statuta, pri čemu valja obratiti dužnu pažnju na njegov sadržaj i svrhu, proizlazi sljedeći zaključak: u interesu pravne sigurnosti i predvidljivosti, Žalbeno vijeće treba da slijedi svoje prijašnje odluke, ali treba i biti slobodno da od njih odstupi kad za to postoje valjani razlozi u interesu pravde. Neophodno je naglasiti da je uobičajeno pravilo da se slijede prijašnje odluke, a da je odstupanje od njih iznimka.

Žalbeno vijeće će stoga slijediti svoje nalaze u vezi s članom 2 iz presude u predmetu *Tadić*, pošto, nakon pažljive analize, nije uspjelo da nađe nikakav uvjerljiv razlog da od njih odstupi. Test "globalne kontrole" koji je utvrdilo Žalbeno vijeće u predmetu *Tadić* jeste mjerodavno pravo. Taj test pruža veću zaštitu civilnih žrtava oružanih sukoba i u potpunosti je konzistentan s osnovnom svrhom Ženevske konvencije IV, a to je da se obezbijedi što je moguće veća zaštita civila. U tekućem predmetu, Žalbeno vijeće konstatuje da Pretresno vijeće nije primijenilo ispravan test.

Žalbeno vijeće je takođe prihvatilo argumente tužilaštva da ukoliko se sukob u ovom predmetu okarakterise kao međunarodni, iz toga slijedi da su žrtve bile zaštićene osobe u smislu člana 4 Ženevske konvencije IV. Međutim, član 4 se može šire tumačiti tako da se nekoj osobi može dodijeliti zaštićeni status, bez obzira na činjenicu da je ona istog državljanstva kao i oni koji su je zatočili. Ta proširena primjena člana 4 je naročito relevantna u kontekstu današnjih međunacionalnih sukoba. U tekućem predmetu, Žalbeno vijeće konstatuje da je Pretresno vijeće pogriješilo kada je zaključilo da žrtve nisu bile zaštićene osobe.

Kao posljedica toga, Žalbeno vijeće je razmatralo da li treba da poništi oslobađajuću presudu po tačkama 8 i 9. Vijeće je došlo do zaključka da to ne bi bilo svrsishodno, i to iz sljedećih razloga:

1. Bitna pitanja koja treba utvrditi u pogledu ovog osnova žalbe jesu pravna, a ne činjenična pitanja.

2. Radnje koje su u osnovi tih tačaka optužnice su iste kao i za tačku 10. Prema tome, svaka dodatna kazna koja bi se odredila u pogledu tih tačaka tekla bi istovremeno sa kaznom po svim tačkama i time ne bi dovela do povećanja kazne. U skladu s tim, Žalbeno vijeće neće vratiti predmet Pretresnom vijeću na ponovno razmatranje i odbija da preinači oslobađajuću presudu.

Osnova 2: Tužilaštvo tvrdi da Pretresno vijeće nije razmotrilo dio njihove teze u prilog tačke optužnice 10, tj. povrede ličnog dostojanstva koje su bile rezultat nanošenja fizičkih i psihičkih ozljeda ne samo unutar zatvorskog kompleksa, već i izvan njega, gdje su zatočnici radili pod kontrolom HVO-a.

Tokom suđenja, zatočnici su iznijeli brojne dokaze o zlostavljanju pri kopanju rovova izvan zatvorskog kompleksa. I zaista, odbrana nije osporila da se takvo zlostavljanje desilo. Pretresno vijeće je konstatovalo da je optuženi znao za takvo zlostavljanje ali je odbilo da ga proglasi odgovornim za to, iako je Vijeće zaključilo da je on pomagao i podržavao prisilni rad i korišćenje zatočenika za živi štit izvan zatvora.

Žalbeno vijeće prihvaća da je jedini zaključak koji je Pretresno vijeće opravdano moglo donijeti, u svjetlu svojih drugih zaključaka, taj da je žalilac odgovoran za zlostavljanje zatočenika od strane HVO-a izvan zatvora. Žalbeno vijeće stoga proglašava žalioca krivim za pomaganje i podržavanje zlostavljanja od strane HVO-a izvan zatvora.

Taj nalaz ne mijenja proglašenje žalioca krivim od strane Pretresnog vijeća po tački 10. Taj dodatni nalaz je, strogo uzevši, nešto što valja uzeti u obzir kada Žalbeno bude izricalo preinačenu kaznu po tački 10; s obzirom na ograničenu prirodu tih nalaza, međutim, Žalbeno vijeće ne smatra da sami dodatni nalazi opravdavaju težu kaznu.

Osnova 3: Tužilaštvo navodi da je Pretresno vijeće pogriješilo osudivši žalioca na dvije i po godine zatvora, tvrdeći da je ta kazna 'očigledno nesrazmjerna' počinjenim zločinima.

Nakon što je razmotrilo argumente i sve okolnosti ovog slučaja, Žalbeno vijeće je došlo do zaključka da je Pretresno vijeće pogriješilo kada je izreklo kaznu koju je izreklo.

Konkretno, Žalbeno vijeće smatra da je Pretresno vijeće pogriješilo kada nije pridalo dovoljno važnosti težini žaliočevog postupanja iz sljedećih razloga. Njegovi zločini nisu bili beznačajni. Umjesto da ga je spriječio, žalilac je kao nadređeni učestvovao u nasilju nad onima koje je trebao zaštititi, i dozvolio je da budu podvrgnuti psihološkom zastrašivanju. Takođe je propustio da kaznio odgovorne. Što je najgore, žalilac je, učestvujući u odabiru zatočenika koji su trebali biti korišteni kao živi štit i za kopanje rovova, izlagao riziku živote onih koji su mu bili povjereni na brigu, čega je morao biti svjestan. Kao komandant, on je svojim direktnim učestvovanjem davao dodatni podstrek svojim podređenim da počinje slična djela. Kombinacija tih faktora je, prema tome, trebala dovesti do duže kazne i sigurno nije smjela biti osnova za njeno ublažavanje.

Iako Žalbeno vijeće prihvata argument tužilaštva o opštem značaju odvratanja kao faktora u odmjeravanju kazne za međunarodne zločine, ono se slaže sa tvrdnjom Žalbenog vijeća u predmetu Tadić da "tom faktoru ne treba pridavati preveliku važnost u sveukupnom odmjeravanju kazni koje će se izreći licima osuđenim pred Međunarodnim sudom". Jednako važan faktor je odmazda. To se ne treba shvatiti kao ispunjenje želje za osvetom već kao želju da se na odgovarajući način izrazi gnušanje međunarodne zajednice nad tim zločinima.

Žalbeno vijeće je uvjeren da je Pretresno vijeće pogriješilo kada je žalioca osudilo na dvije i po godine zatvora. Postavlja se, međutim, pitanje da li Žalbeno vijeće treba da preispita kaznu. Preispitivanje kazne u žalbenom postupku je dostupno u glavnim pravnim sistemima, ali se obično provodi u minimalnoj mjeri. U predmetu Tadić, Žalbeno vijeće je smatralo da ne bi trebalo intervenirati u korišćenje diskrecionog prava Pretresnog vijeća u vezi sa kaznom osim ako ne postoji "zamjetljiva greška".

Primjenjujući taj test na ovaj predmet Žalbeno vijeće je utvrdilo da je zaista došlo do zamjetljive greške u korištenju diskrecionog prava Pretresnog vijeća pri odmjeravanju kazne. Ta se greška sastojala u tome što se nije pridavalo dovoljno važnosti težini žaliočevog postupanja i u tome što njegov položaj zapovjednika nije uzet kao otežavajuća okolnost u vezi s njegovom odgovornošću po članu 7(1) Statuta. Kazna koju je izreklo Pretresno vijeće je očigledno neprimjerena.

Izričući preinačenu kaznu Žalbeno vijeće ima na umu element *non-bis-in-idem* /double jeopardy/ u ovom procesu koji se sastoji u tome što se žalilac morao pojaviti dva puta na izricanju kazne za isto postupanje, pri čemu je pretrpio tjeskobu i uznemirenost koje iz toga slijede, te činjenice da je pritvoren po drugi put nakon razdoblja od devet mjeseci koje je proveo na slobodi. Da nije tih faktora kazna bi bila znatno duža.

Iz gore navedenih razloga, **ŽALBENO VIJEĆE, JEDNOGLASNO,**

1. ODBIJA četiri osnove žalbe žalioca na Presudu;
2. DJELOMIČNO USVAJA prvu osnovu žalbe Tužilaštva na Presudu, ali ODBIJA da preinači oslobađajuću presudu po tačkama 8 i 9;
3. USVAJA drugu osnovu žalbe Tužilaštva na Presudu;
4. USVAJA treću osnovu žalbe Tužilaštva na Presudu, i PREINAČUJE kaznu dosuđenu žaliocu na suđenju.

Žalbeno vijeće osuđuje Zlatka Aleksovskog na kaznu od sedam godina zatvora, od koje će se odbiti tri godine i 12 dana koje je žalilac proveo u pritvoru.

Vijeće nalaže da se kazna izdržava u zemlji koju će odrediti Međunarodni sud u skladu s članom 27 Statuta i pravila 103 Pravilnika.